

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028-2034 (U 61/2025 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Opetushallitukselta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta (U 61/2025 vp).

Opetushallitus koordinoi nykyisellä EU-ohjelmakaudella (2021–2027) Suomen Luova Eurooppa -yhteyspisteiden toimintaa ja vastaa Luova Eurooppa -ohjelman Kulttuurin alaohjelman tiedotuksesta ja neuvonnasta Suomessa. Opetushallitus keskittyy lausunnossaan kirjelmään ja AgoraEU-ehdotukseen ohjelmayhteyspisteen koordinaation ja Luova Eurooppa - Kulttuurin toimintalinjan näkökulmista. Opetushallitus ei lausunnossaan ota kantaa kirjelmän huomioihin MEDIA+- tai CERV+ -toimintalinjojen näkökulmista.

Opetushallitus pitää valtioneuvoston kirjelmän näkökulmia relevantteina ja suhtaudumme Suomen hallituksen kantaan myönteisesti. Esitämme joitakin huomioita ja täydentäviä näkemyksiä erityisesti ohjelmayhteyspisteiden merkitykseen ja määrittelyyn asetusehdotuksessa.

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotettu AgoraEU-ohjelma tuo yhteen kulttuurille, audiovisuaaliselle alalle, uutismedialle sekä kansalaisyhteiskunnalle suunnatut nykyiset ohjelmat: Luova Eurooppa (2021–2027, (EU) 2021/818) ja Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) (2021–2027, (EU) 2021/692). Näiden ohjelmien nykyiset tavoitteet sisältyvät pääpiirteittäin AgoraEU-ehdotukseen.

AgoraEU-ehdotus kytkee kulttuurin ja median aiempaa vahvemmin yhteiskunnallisen selviytymiskyvyn ja yhteenkuuluvuuden edistämiseen sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen liittyen etenkin sukupolvien väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja

monimuotoisuuteen. Lisäksi AgoraEU-ehdotuksessa painotetaan nykyistä ohjelmakautta vahvemmin tukea uutismedialle, journalismille sekä disinformaation ehkäisylle.

Median ja kulttuurin osalta AgoraEU-ehdotuksen toimet tukisivat unionin media-alan sääntelyn ja Kulttuurikompassin tavoitteita, joiden tarkoituksena on osaltaan vahvistaa alojen kilpailukykyä sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Kokonaisuudesta

AgoraEU vahvistaa eurooppalaista arvomaailmaa, demokratiaa ja kokonaisturvallisuutta

Resilienssin ja yhteiskuntarauhan edistäminen on keskeistä tulevaisuuden unionissa, jonka pääprioriteetiksi on nousemassa turvallisuuden ja demokratian vahvistaminen. Opetushallitus pitää valtioneuvoston tavoin onnistuneena sitä, että AgoraEU-esitys kytkee Luova Eurooppa- ja CERV-ohjelmat osaksi laajempaa EU:n politiikkakehystä korostaen samalla kulttuurin ja luovien alojen sekä kansalaisyhteiskunnan toiminnan merkitystä EU:lle ja sen arvoille.

Opetushallitus näkee, että AgoraEU-ehdotuksen mukaisilla toimilla ja eurooppalaista yhteistyötä tukemalla voidaan vahvistaa eurooppalaista arvomaailmaa, yhdenvertaisuutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja demokratiaa. Tätä Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinjan painopisteissä edistävät kulttuurin ja kulttuuriperinnön saatavuuden parantaminen erityisesti nuorten kohdalla sekä yhteiskunnan selviytymiskyvyn ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, erityisesti sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja monimuotoisuuden vahvistaminen kulttuurisen osallistumisen avulla.

Opetushallitus myös tukee valtioneuvoston kannan mukaisesti ohjelman painotuksia taiteen, kulttuurin ja median vapauden edistämiseksi ja katsoo samansuuntaisesti, että taiteen vapauden suojeluun liittyvien toimien näkyvyyttä ohjelman painopisteissä on syytä vahvistaa. Lisäksi Opetushallitus nostaa tärkeänä esiin Luova Eurooppa -Kulttuuri -

toimintalinjan painotuksissa mainitun pyrkimyksen parantaa taiteilijoiden työskentelyolosuhteita.

Monivuotista rahoituskehystä koskevassa kannassaan Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen. Opetushallitus korostaa, että satsaukset kulttuuriin eivät ole pois maanpuolustukselta, vaan tärkeä osa sitä ja suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Lisäksi AgoraEU-ehdotuksen Luova Eurooppa – Kulttuuri- ja MEDIA+ -toimintalinjat kytkeytyvät tavoitteineen kulttuuri- ja luovien alojen kilpailukyvyn vahvistamiseen, millä on merkitystä myös Suomelle.

Ohjelmayhteyspisteet tukevat Suomen saantoa eurooppalaisessa kilpailussa ja edistävät pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksia

Opetushallitus tukee valtioneuvoston näkemystä siitä, että AgoraEU-ohjelmassa olisi varmistettava mahdollisuus tukea ohjelmasta sen eri toimintalinjojen (Luova Eurooppa – Kulttuuri, MEDIA+ ja CERV+) mukaista kansallista yhteyspistetoimintaa ohjelman toimeenpanon jatkuvuuden ja Suomen saannon turvaamiseksi. Ohjelmassa ei ole ennalta määriteltyjä osallistujamaakohtaisia määrärahoja, eikä rahoitusta myönnetä organisaatioiden lähtömaan vaan hankkeiden laadun perusteella. Maksutonta neuvontaa tarjoavien kansallisten yhteyspisteiden merkitys ohjelmien hyödyntämisen ja siten myös Suomen saannon tukemisessa kovassa eurooppalaisessa kilpailussa on keskeinen.

Kulttuurisektori on monimuotoinen ja usein kansainvälistymistä tukevat rakenteet puuttuvat. Joulukuussa 2025 julkaistun Luova Eurooppa -ohjelman arviointiraportin¹ mukaan ohjelmayhteyspisteet ovat olleet erittäin tärkeitä ohjelman edistämisen ja erityisesti kapasiteetiltaan rajallisten mikro-organisaatioiden tukemisen kannalta.

Opetushallitus pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä sitä, että yhteyspisteiden roolia täsmennetään ohjelma-asetuksessa. Opetushallitus korostaa, että ohjelmayhteyspisteille pitää taata riittävä autonomia työnsä suunnitteluun ja toteutukseen. Ohjelmaviestinnän

¹ [Luova Eurooppa -ohjelman ensimmäinen vuosikymmen \(COM\(2025\) 768 final\)](#)

ja neuvontatyön vaikuttavuus vahvistuu, kun toiminta suunnitellaan kunkin maan toimijakenttä ja sen toimintaedellytykset huomioiden. Opetushallitus myös katsoo, että viestintä- ja neuvontatyön eriyttäminen hallinto- ja toimeenpanoelimiltä kansallisille ohjelmayhteyspisteille tuo AgoraEU-ohjelman lähemmäksi kansallisia toimijoita sekä vahvistaa unionin toiminnan läpinäkyvyyttä, riippumattomuutta ja hakijoiden tasapuolista kohtelua.

Lisäksi Opetushallitus näkee, että yhteyspisteiden toiminnan rahoitusta olisi täsmennettävä neuvottelujen edetessä. Ehdotuksessa monialaisten toimien (ohjelmayhteyspisteet mukaan lukien) rahoituksen mitoitusta tai lähde eivät käy ilmi, vaan monialaisten toimien rahoitus esitetään määräytyväksi niiden luonteen ja laajuuden mukaan.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että synergiaetuja muuhun EU-rahoitukseen lisätään ja katsoo sen vahvistavan rahoituksen vaikuttavuutta. Opetushallituksella on pitkä kokemus koulutussektorin sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoille (mm. kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoaloille) suunnattujen EU-ohjelmajärjestelyjen tuottamisesta. Kuluvalle EU-ohjelmakaudella Opetushallitus koordinoi Suomen Luova Eurooppa -yhteyspisteiden toimintaa. Synergioita hakemalla on saatu vahvistettua ohjelmien näkyvyyttä eri kohderyhmien parissa ja näin edistetty suomalaisten toimijoiden valmiuksia hyödyntää ohjelmien mahdollisuuksia.

Rahoituksen jatkuvuus, riittävä taso ja jäsenvaltioiden mahdollisuus vaikuttaa toimeenpanoon on taattava

Opetushallitus pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että kulttuuri- ja luoville aloille on unionin tasolla jatkossakin niiden erityispiirteisiin ja tarpeisiin vastaavaa rahoitusta. AgoraEU-asetusehdotuksessa Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinjan painopisteet perustuvat pitkälti nykyiseen Luova Eurooppa -ohjelmaan ja vastaavat hyvin myös suomalaisen kentän tarpeisiin. On kuitenkin selvää, ettei nykyisellä Luova Eurooppa -ohjelmalla pystytä vastaamaan tämänhetkiseen kysyntään; suosituimpien toimien

hakijamäärät ovat lähes nelinkertaistuneet neljässä vuodessa ja läpimenoprosentti useissa tukimuodoissa on jo alle 10.

Valtioneuvosto katsoo, että ohjelman toimenpiteet ja rahoitusta koskevat säännöt tulisi määritellä asetuksessa riittävän selkeästi. Myös Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, ettei asetusehdotuksessa ole kuvattu Luova Eurooppa – Kulttuuri, MEDIA+ tai CERV+ -toimintalinjojen toimia. Ehdotuksessa kuitenkin viitataan nykyisen Luova Eurooppa -ohjelman Kulttuurin alaohjelman toimiin. Opetushallitus kannattaa nykyisten onnistuneiden tukimuotojen jatkamista ja kehittämistä AgoraEU-ohjelmassa. Niiden avulla pystytään vahvistamaan suomalaisten kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden mahdollisuuksia ja kilpailukykyä.

Opetushallitus pitää hyvänä sitä, että ohjelma-asetus antaa tarvittaessa mahdollisuuden ohjata rahoitusta myös uusiin toimiin vuotuisten työohjelmien puitteissa. Tähän on kuluvalle EU-ohjelmakaudella ollut tarvetta mm. Covid-pandemian ja Venäjän Ukrainassa käynnistämän hyökkäyssodan vuoksi. Opetushallitus pitää erityisen tärkeänä, että jäsenvaltioilla säilyy mahdollisuus vaikuttaa AgoraEU-ohjelman työohjelmien sisältöön ja ohjelman toimeenpanoon komiteamenettelyn tai muun vastaavan menettelyn kautta, kuten valtioneuvostokin lausunnossaan korostaa.

Hallinnollinen yksinkertaistaminen palvelee kaikkia hakijoita

Opetushallitus jakaa valtioneuvoston kannan siitä, että pienten toimijoiden mahdollisuuksia päästä ohjelman tukimuotojen piiriin on korostettava myös AgoraEU-ohjelmassa. Tässä on tehty merkittäviä parannuksia jo nykyisellä EU-ohjelmakaudella mm. EU-rahoitusosuutta kasvattamalla ja siirtymällä kertakorvaustukiin.

Opetushallituksen näkemys on, että juuri tämä on tuonut Suomessa ohjelman piiriin aiempaa monimuotoisemman joukon kulttuurialan toimijoita.

Pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksia voidaan tukea edistämällä toimijoiden verkostoitumista ja hankekumppanuuksien muodostumista. Opetushallitus katsoo, että etenkin kulttuurialan liikkuvuustuen vakiinnuttaminen (nykyinen Culture Moves Europe –

ohjelma) osaksi Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinjan toimia olisi tässä yksi keskeinen keino.

Samalla Opetushallitus korostaa, että uuden ohjelman on tärkeää säilyä houkuttelevana ja relevanttina myös isommille toimijoille ja laajoille hankkeille, joiden avulla voidaan ratkoa Euroopan-laajuisesti yhteisiä haasteita ja vaikuttaa koko alaan. Suurilla hankkeilla on merkitystä myös Suomen saannolle.

Opetushallitus korostaa valtioneuvoston tavoin, että AgoraEU-ohjelman tulee säilyä hallinnollisesti mahdollisimman kevyenä kaikille osallistujille. Toimijoiden koosta riippumatta kentältä saatu palaute peräänkuuluttaa eurooppalaisten rahoitusinstrumenttien hallintokäytäntöjen kehittämistä ja rahoituksen joustavuuden lisäämistä.

Yhteenvetona

Opetushallitus pitää AgoraEU-ohjelmaa tärkeänä välineenä eurooppalaisen arvomaailman, demokratian, yhdenvertaisuuden sekä kulttuuri- ja luovien alojen vahvistamisessa, ja korostaa rahoituksen jatkuvuuden ja riittävän tason turvaamista erityisesti kasvaneen kysynnän vuoksi.

Opetushallitus painottaa kansallisten ohjelmayhteyspisteiden rahoituksen selkeyttämistä sekä autonomiaa ja korostaa ohjelmayhteyspisteiden merkitystä Suomen saannon ja erityisesti pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi.

Lisäksi Opetushallitus korostaa toimenpiteiden ja rahoitusta koskevien sääntöjen selkiyttämisen, ohjelman hallinnollisen keventämisen sekä jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuuksien säilyttämisen tärkeyttä, jotta ohjelma vastaisi suomalaisen kulttuuri- ja luovien alojen tarpeisiin ja olisi houkutteleva sekä pienille että suurille toimijoille Suomessa.